

θησαν ἐφ' ἐκάστων ἐπιγραφαὶ φωτίζουσαι τὸν ἐπισκέπτην. Ἀνωφελὲς λοιπὸν παρίσταται ἡ ἐπὶ πλέον διαμονὴ καὶ ἄκαρπος ἡ ἔρευνα καὶ μελέτη.

Περιεστοιχισμένον ὑπὸ τόσης λαμπρότητος, κυκλοῦμενον ὑπὸ τῶν βαρυτίμων κειμηλίων τῆς δόξης, ἐπαξίως κεῖται ἐν μέσῳ αὐτῶν τὸ μέγα καὶ προσφιλὲς κλειδοκύμβαλον τοῦ Λίστ, ὄργανον μεγάλης ἀξίας, ἐφ' οὗ κατὰ προτίμησιν ἐξετέλει ἐν κύκλῳ φίλων καὶ θαυμαστῶν τὰς θείας αὐτοῦ συνθέσεις. "Αν ὁ Οὐγγρος μελοποιὸς ὑπῆρξεν ἐν τῇ μουσικῇ ἀληθὲς ἡγέμων, τὸ μέλαν αὐτὸ κλειδοκύμβαλον, τὸ ἤδη κλειστὸν καὶ ἄφωνον, ὑπῆρξε τοῦ ἡγεμόνος μουσικοῦ ὁ πραγματικὸς θρόνος.

*

Κατερχόμενος τὴν κλίμακα συναντῶ τριάδα Ἀμερικανίδων, ἐκ τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων καὶ ἀσάρκων, ὧν αἱ ἄνευ ἐκφράσεως μορφαὶ καὶ τὰ ἀλύγιστα σώματα ἐνθυμίζουσι τὰς ξυλῖνας πλαγγόνας τῶν πλανοδίων μεταπρατῶν. Ἀνέρχονται σιωπηλαί, μεμετρημένῳ βήματι ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης τὰς βαθμίδας τοῦ οἴκου τοῦ Λίστ, ὅπως αὖριον θ' ἀνέλθωσι τὴν ἀτραπὸν τῆς Βαρτθούργης, ὅπως πρὸ μηνὸς ἀνῆλθον τὰς Ἀλπεῖς δεδεμέναι ἀπὸ τῆς ὁσφύος διὰ σχοινίου.

Μοὶ φαίνεται ὥσεί βεβήλωσις ἡ εἴσοδος τῶν ἀναισθητῶν τούτων πλασμάτων εἰς τὸν κατ' ἐξοχὴν οἶκον τῆς εὐαισθησίας, τῆς περιπαθείας! Ἐπιταχύνω τὸ βῆμα μετ' ὀργῆς τινος καὶ ἐξέρχομαι εἰς τὸν κήπον.

Εἶνε ἡ ὥρα μία μετὰ μεσημβρίαν καὶ ἡ ἡμέρα αὕτη τοῦ Αὐγούστου κατ' ἐξοχὴν θερμῇ. Διατρέχων τοὺς δρομίσκους τοῦ κήπου ἀνευρίσκω δρόσον ὑπὸ πυκνάς τινας δένδροστοιχίας καὶ σκιαδάς. Ποσάκις ὑπὸ ταύτας ὁ μέγας καλλιτέχνης ἐζήτησεν ἔμπνευσιν πρὸ τῆς ἐργασίας, ἀναψυχὴν μετὰ τὴν ἐργασίαν.

Καὶ ἀναζητῶ κύκλῳ, ἐπὶ τῶν κορμῶν, ἀνά τὰ φυλλώματα, ἐν τῷ ἀέρι, ἀναζητῶ τι τὸ ὁποῖον παρέμεινεν ἐκ τῆς θείας αὐτοῦ τέχνης. Ἀόριστοι ἁρμονίας φθόγγοι, ἀκατάληπτοι φράσεις μελωδιῶν διέρχονται διὰ τοῦ λογιζομένου—διὰ τοῦ λογισμοῦ μόνον—δὲ τόνος μένει βωδὸς, ὅπως τὸ μνήμα τὸ καλύψαν τὸν ῥαψωδὸν τῆς Οὐγγαρίας. Οὕτω λήγουσι λοιπὸν ἡ ζωὴ, ἡ δόξα, ἡ τέχνη; . . . Ματαιιότης! . . .

Κατηρχόμενὴν τὴν ὁδὸν ὑπὸ τοιούτους βαρεῖς συλλογισμούς τὴν κεφαλὴν κλίνων, ὅτε περιπαθεῖς ἤχοι κλειδοκυμβάλου ἀνέκοψαν τὸ βῆμά μου. Εὐρισκόμενὴ πρὸ τοῦ ἀνοικτοῦ ἀνθοστολίστου παραθύρου εἰσωγείου οἴκου. Εἰς τὸ βάθος μικρὰς εὐπρεποῦς αἰθούσης περικαλλῆς ξανθὴ κόρη, γνησίᾳ Τευτονίς ἔκρουε μετὰ τέχνης καὶ

αἰσθήματος τὰ πληκτρα τοῦ κλειδοκυμβάλου δι' εὐλυγίστων δακτύλων, λευκῶν ὅσον αὐτὰ τὰ πληκτρα. Ὑπὲρ τὸ κλειδοκύμβαλον, ἐπὶ τοῦ τοίχου ἦν ἀνηρτημένη εὐμεγέθης εἰκὼν τοῦ Λίστ. Καὶ ἐν τῇ πλημμύρᾳ ἐκείνῃ τῶν μουσικῶν ἤχων, οἵτινες κατέκλυζον τὴν ἀκοήν μου, δὲν ἤρghσα νὰ ἀναγνωρίσω τὴν δευτέραν *Οὐγγρικὴν Ραψωδίαν*!

"Ὅχι λοιπὸν, εἶπον, ἐπανορθῶν τὸν πρότερον ἄτοπον συλλογισμόν καὶ ἀνεγείρων μετὰ θάρρους τὴν κεφαλὴν, ὄχι!—ἡ ζωὴ φθείρεται, ἡ δόξα συντρίβεται, ἀλλ' ἡ Τέχνη ζῇ αἰωνία καὶ ἀθάνατος! . . .

Δ*

Ο ΠΑΠ' ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Τὰ κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Νεοκάστρου (1821)

(Ἱστορικὸν διήγημα).

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ ἀπομεινάντες Ὁθωμανοὶ πληροπορηθέντες παρὰ τῶν Χριστιανῶν ὑπηρετῶν τὴν τὴν οἰκτράν τύχην τῶν τελευταίως ἐξεληθόντων, ἀπεφάσισαν μᾶλλον νὰ ταφῶσιν ὅλοι ἐντὸς τοῦ φρουρίου, ὅπερ τοσοῦτῳ καρτερικῶς ἕως τότε ἐτήρησαν, παρὰ νὰ παραδοθῶσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας, παρ' ὧν τὴν ἐλαχίστην ἐπιείκειαν δὲν ἔπρεπε τῷ ὄντι νὰ περιμένωσιν. Εἰς τὴν ἀπόφασίν των ταύτην προήχθησαν καὶ ὑπὸ τῆς ἐλπίδος ὅτι θὰ φανῇ ἐν καιρῷ καὶ ὁ ἀνυπομόνως ἀναμενόμενος στόλος των, ὅστις καὶ πράγματι ἤλθεν ἀλλὰ κατόπιν ἑορτῆς, εἰκοσι δύο ἡμέρας μετὰ τὴν παράδοσιν τοῦ φρουρίου. Οἱ Ἕλληνες δ' ἐξ ἄλλου, βαρυνθέντες ὀλίγον τὴν ζωὴν τοῦ στρατοπέδου καὶ θέλοντες νὰ δώσωσι πέρας εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Νεοκάστρου ἵνα ἐκστρατεύσωσιν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Πελοποννήσου, ὅπου ἐκαλοῦντο ὑπὸ τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, παρεσκευάζοντο πρὸς ἔφοδον, καὶ ἡ Γενικὴ Ἐφορὰ εἰδοποιηθεῖσα ἀπέστειλε ταχέως τὰ πρὸς ταύτην ἀναγκαῖα, οἷον κλίμακας, πολεμεφόδια καὶ πανία καὶ ῥακὴν διὰ τοὺς πληγωθησομένους. Εἶχε δὲ στείλει πρό τινων ἡμερῶν καὶ ἐν κανόνιον τῶν 16 λιτρῶν μέσφαιρας καὶ τὴν δι' αὐτὸ ἀπαιτουμένην πυρίτιδα. Ὡστε τῶν πάντων διὰ τὴν ἔφοδον ἐτοιμασθέντων, ἔμεινε μόνον νὰ ὀρισθῇ ἡ κατάλληλος διὰ ταύτην ἡμέρα.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως οἱ Ὁθωμανοὶ μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ ὑποφέρωσι τὴν κατακραυγὴν τῶν γυναικῶν των καὶ τοὺς σπαρακτικοὺς θρήνους τῶν πεινῶντων τέκνων των, ἔκλεισαν κατὰ τὴν παροιμίαν τὰ μάτια, καὶ ταπεινωθέντες πρὸ τῶν ραγιάδων ἐπρότειναν συνθήκην παραδό-

σεως, ἥτις καὶ μετὰ τρεῖς ἄλλεπαλλήλους συνεν-
τευξεις συνωμολογήθη ἐγγράφως, ὡς ἐξῆς:

«Νὰ λάβωσιν οἱ Ἕλληνες τὰ χρήματα, τὸν χρυσόν, τὸν ἄργυρον καὶ τοὺς πολυτίμους λίθους, τῶν λοιπῶν μενόντων τοῖς Ὀθωμανοῖς, οἵτινες καὶ νὰ σταλῶσι δι' Ἑλληνικῶν πλοίων εἰς τὰς παραλίας πόλεις τῆς μικρᾶς Ἀσίας.»

Τελειωθείσης τῆς συνθήκης, μετέφερον οἱ πολιορκούμενοι τὰ πράγματά των ἐν κιβωτίοις καὶ ἐν δέμασιν ἀρμοδίως ἐσφραγισμένοις εἰς τὰ δύο ἐλλιμενισμένα Σπετσιωτικά. Τὴν πρωίαν δὲ τῆς 7ης Αὐγούστου ἐγένετο καὶ ἡ ἐκ τοῦ φρουρίου ἐξόδος τῶν Ὀθωμανῶν, ἕκαστος τῶν ὁποίων ἐξερχόμενος ἐψάυετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἵνα μὴ φέρῃ χρήματα καὶ ἄλλα εἶδη μεταλλικὰ πολυτίμα, μεθ' ὃ διηυθύνετο πρὸς τὸ μέρος τοῦ αἰγιαλοῦ, ἐξ οὗ θὰ ἐγένετο ἡ εἰς τὰ πλοῖα ἐπιβίβασις διὰ τὴν εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν μεταγωγὴν, ὅπως ἡ συνθήκη διελάμβανε ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης.

Τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς ταύτην ἔφθασαν καὶ τὰ μέλη τῆς Γενικῆς Ἐφορίας ἵνα συγχαρῶσι διὰ τὴν πτώσιν τοῦ φρουρίου, καὶ οἱ ὀπλαρχηγοὶ ἐκάλεσαν τὸν πρόεδρον αὐτῆς νὰ παραστῇ εἰς τὴν κατὰ σῶμα ἔρευναν τῶν Ὀθωμανῶν, ἀλλ' οὗτος ἀποποιηθεὶς εἰσῆλθε μετὰ τῶν συνεφόρων του εἰς τὸ φρούριον, ἵνα παρατηρήσῃ τὴν κατάστασιν, εἰς ἣν τοῦτο μετὰ τὴν πολιτορκίαν εὐρίσκετο. Πρὸ μιᾶς δὲ ὥρας περιήρχοντο αὐτό, ὅτ' αἶφνης ἤκουσαν φωνὰς καὶ πυροβολισμούς.

Ἐφόνευον οἱ Ἕλληνες τοὺς διὰ συνθήκης παρὰδοθέντας...

Εἶναι δύσκολον νὰ περιγραφῇ τὸ αἰματηρὸν ἐκεῖνο δρᾶμα, τὸ ὁποῖον οὐκ ὀλίγον ἀμαυροῖ τὰ χρονικά τοῦ ἐλληνικοῦ ἀγῶνος. Ὅσοι τῶν Ὀθωμανῶν διὰ τῆς πρώτης βολῆς ἢ διὰ τοῦ πρώτου πληγμᾶτος ἐθανατόνοντο λογιστέοι εὐτυχεῖς, διότι ἐλυτροῦντο πλειόνων βασάνων καὶ ἀπηλλάσσοντο καὶ τοῦ ἀλγεινοῦ θαύματος τῆς κρεουργίας τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν των· ἀλλ' ὅσοι μόνον ἐπληγόνοντο, ἄνδρες ἢ γυναῖκες, ἔτρεχον ἡμιθανεῖς μᾶλλον ἐκ τοῦ τρόμου των ἢ τῆς πληγῆς, ἣν ἔλαβον, καὶ ἐπήδων εἰς τὴν θάλασσαν, ἥττον ἐπώδυνον κρίνοντες τὸν διὰ ταύτης πνιγμόν. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἠνοίγετο ἀγρία κατ' αὐτῶν τουφεκοβολὴ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἀρπάζοντες καὶ τὰ βρέφη καὶ τοὺς παῖδας, ἢ τοὺς ἐτελείοναν ῥίπτοντες κατὰ πετρῶν, ἢ τοὺς ἐσφενδόνιζον ζῶντας εἰς τὴν θάλασσαν. Τὰ δυστυχῇ δ' ἐκεῖνα πλάσματα, καὶ ὑπὸ τῶν κυμάτων ἀκόμη πνιγόμενα ἐπυροβολοῦντο ἄλλεπαλλήλως, μέχρις οὗ εὐστοχον καὶ τῶν ἄλλων βεθαίως εὐσπλαγχνότερον βόλι ἐθανάτονον αὐτά. Τόσος δ' ὁ φόνος καὶ τοσαύτη ἡ σφαγὴ ἐγένετο

τότε, ὥστε ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ ὥρᾳ ἐφονεύθησαν πάντες σχεδὸν οἱ ἐξεληθόντες τοῦ φρουρίου, ὅλη δ' ἡ θέσις τοῦ προαστείου ἐκαλύπτετο ὑπὸ πτωμάτων, ἐλεεινὸν καὶ ἀξιοδάκρυτον τοῖς ἰδοῦσι θέαμα, καὶ τὰ θαλάσσια ὕδατα ἐπορφυρώθησαν εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν ἐκ τοῦ χυθέντος αἵματος! Ὀλίγοι δὲ τῶν Ὀθωμανῶν ἐπέζησαν, οἱ προεπιβίβασθέντες μετὰ τῶν πραγμάτων εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἄλλοι τινές, οὓς οἱ ἀρχηγοὶ φιλανθρωπίᾳ κινηθέντες κατῴρθωσαν νὰ σώσωσιν ἐκ τῆς μάχης τῶν στρατιωτῶν. Μετὰ τῶν τελευταίων συγκατελέγετο καὶ ἡ περικαλλὴς τοῦ Σαλιγά κορασὶς Μαυρούκω, ἣν ἀνῆρπασεν ἐκ τῆς σραγῆς ὁ μεγαλόψυχος Σιράκος· εἰς ταύτην ἀναφέρεται καὶ τὸ κατωτέρω δημοτικὸν ᾠσμάτιον:

Μέσ' ἐτὸ Νιόκαστρο, ἐτὸ κάστρο ἔγινε πόλεμος πολὺς,
Κι' ἐσκαβῶσαν παλληκάρια, τῶν μαννάδων τὰ παιδιὰ,
Κι' ἐσκαβῶσαν τὴ Μαυρούκω, τοῦ Σαλιγά τὸ παιδί.
Δὲ φορεῖ τὸ φερεντζέ της, κι' ἔχει τὰ μαλλιά λυτά,
Τῆς ματόνουν κι' ἡ πατούσαις, ποῦ τὴ φέρουν ἀπεζή,
ἀπεζή ξυπόλυτη!

«—Σὺ τὸ Θεό σου, βρέ Σιράκο, μὴ μὲ πᾶτε ἀπεζή,
Ποῦμαι πρώτη ἀγαδοπούλα, τοῦ Σαλιγά τὸ παιδί...»
«—Σὼπα, σὺ κυρὰ Μαυρούκω, δὲ σὲ πᾶμε ἀπεζή,
Νὰ, καβάλλα'ς τὸ μουλάρει, κι' ἔρχομαι ἀπεζῆς ἐγώ!...»

Οἱ ἀρχηγοὶ ἐδικαιολογοῦντο κατόπιν ὅτι ἡ ἀθέτησις τῆς συνθήκης δὲν ἦτο προμελετημένη, ἀλλ' ὅτι προεκλήθη ἐκ τῆς ὑπεροπτικῆς γλώσσης καὶ τῆς ἀγερῶχου συμπεριφορᾶς αὐτῶν τῶν Ὀθωμανῶν, εἴτε κακῶς εἰθισμένων, εἴτε καὶ μὴ θελόντων νὰ ἐννοήσῃ τὴν πικρὰν μὲν δι' αὐτοὺς, ἀλλὰ φανερώτατην πλεον ἂντιστροφὴν τῶν ὅρων, δι' ἧς αὐτοί, οἱ χιζὰ τε καὶ πρῶιζα κύριοι καὶ ἐξουσιασταὶ κατήντησαν ὑποχείριοι τῶν δούλων καὶ βαγιάδων τῶν Ἑλλήνων. Αὐτὴ δὲ ἡ ἀφορμὴ προστιθεμένη εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀπείρων δεινῶν καὶ ἀτιμώσεων, ἃς εἶχον ὑποφέρει οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τῶν τυράννων των, δι' ὃ καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ὁ μὴ ἔχων δύο καὶ τρεῖς τῶν Ἑλλήνων προσωπικούς ἐχθρούς, καὶ συνδυαζομένη πρὸς τὸ ὅτι πολλοὶ τῶν πολιτορκητῶν ἦσαν στενοὶ συγγενεῖς τοῦ προσφάτως ὑπ' Ὀθωμανῶν δολοφονηθέντος προεστῶτος Ἀρκαδίας Γρηγορίου Παπᾶ Φωτοπούλου, πατρός τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀθανασίου Γρηγοριάδου, ἐξηγεῖ τὸ πῶς ἐγένετο ἀρχὴ τῶν φόνων καὶ παριστᾷ τοὺς Ἕλληνας ὡς ὑπὸ συγγνωστῆς τῇ ἐμπαθεῖ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἐκδιθήσεως, ἐξαφθείσης καὶ ὑπὸ τῆς ἀνοήτου τῶν Τούρκων διαγωγῆς, κινηθέντας, οὐχὶ δὲ ὑπὸ θηριωδίας καὶ ὠμότητος. Καὶ οὕτω τῷ ὄντι θὰ εἶχε τὸ πρᾶγμα, ἐὰν οἱ Ἕλληνες περιωρίζοντο εἰς τὴν σφαγὴν τῶν κακῶν ἀγάδων, τῶν σπαχήδων, τῶν κέχαγιάδων, σείμέ-νιδων καὶ λοιπῶν ἐν κακουργίαις ἀδελφῶν των, οἵτινες οὐδέποτε φαίνεται συλογισθέντες ὅτι ἡτό

ποτε δυνατόν νὰ σηκωθῶσιν οἱ βασιλίδες καὶ ζητήσωσι τὰ δίκαια των, κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ τρόπους τοὺς εἶχον τυραννήσει, ἀδικήσῃ καὶ ἀτιμάσῃ· εἴτε εἰς τὸ ἰδίον των πρόσωπον, εἴτε καὶ εἰς τὸ τῶν γυναικῶν, θυγατέρων καὶ παιδίων των. Ἀλλ' οἱ πολιορκηταὶ τοῦ Νεοκάστρου, ἀτυχῶς μὴ φεισθέντες καὶ τῶν γυναικῶν, τῶν παιδίων καὶ αὐτῶν τῶν νηπίων, κατηγορήθησαν ὡς ἀσπλαγχνοὶ πρὸς τὴν ἀβλαβῆ ἀδυναμίαν τῶν πρώτων καὶ ἀνευλαβεῖς καὶ ἀνέροι πρὸς τὴν ἐκ τῆς ἡλικίας ἀγνείαν τῶν δευτέρων.

Ποῖος ὁμῶς λαὸς δύναται νὰ καυχηθῇ ὅτι δὲν ἔσχε ποτὲ τὰς παράφρονάς του ὥρας καὶ τὰς ἡμέρας τοῦ αἵματος καὶ τῆς αἰσχύνης του, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ καὶ φιλέλλην τις, ἐξιστορῶν τὰ κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τριπολιτσᾶς; . . .

Καὶ ἐκ τῶν ἀρχηγῶν τινες ἀξιοκατακρίτως δὲν ἔλαβον μέρος ἐνεργὸν πρὸς παῦσιν τῆς σφαγῆς. Ὁ Παπ' Ἀναστάσις ὁμῶς, ῥητέον πρὸς τιμὴν του, ὡς ἀληθὲς λειτουργὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐλέους, πλέον ἢ ἀπαξ προεκινδύνευσεν τὴν ἑαυτοῦ ὑπὲρ τῆς ζωῆς πολλῶν ἐκ τῶν ἀτυχῶν ὑποσπόνδων. Πλὴν τί ἠδύνατο πρὸ τῆς ὁρμῆς τοῦ ἀχαλινώτου ὄχλου; Ἀλλοὶ τῷ ἔλεγον·

— Πολὺ κακὰ κάνεις, παππᾶ μου, νὰ λυπᾷσαι τὰ βρωμόσκυλα!

— Ποῦ ἔκέπασαν μὲ μοῦχλα καὶ μὲ αἵματα τὸ Μωρητᾶ, τὸ μπαξεῖ τῆς ἀνατολῆς. . .

— Ποῦ ἔρέμασαν τὸν Πατριάρχη καὶ τοὺς δεσποτάδες. . .

Πολλοὶ δὲ ἦ θρασύτεροι, ἢ τὴν ζωὴν ἀπειληθέντες, ἢ καὶ εἰς τὴν τιμὴν προσβεβλημένοι ὑπὸ Τούρκων τῷ ἔλεγον ἀπειλητικῶς·

— Τραβήξου ἀπὸ μ' πρὸς, ἂν λυπᾷσαι τὴ ζωὴ σου!

Τοιαῦτα καὶ ἄλλα ἤκουεν ὁ Παπ' Ἀναστάσις ῥιπτόμενος πρὸ τοῦ πυροβόλου καὶ τῆς πιστόλας, ἢ παρεντιθέμενος πρὸ τοῦ γιγατοχανίου καὶ τῆς σπάθης τῶν ἐξαγριωθέντων Ἑλλήνων, οὓς οὔτε παρακλήσεις οὔτε ἀπειλαὶ ἠδύναντο νὰ πείσωσι ὅπως παραιτηθῶσι τοῦ φονικοῦ καὶ ὀλεθρίου ἔργου των. Καὶ ὁ Παπ' Ἀναστάσις ἀπελπισθεὶς ἐκ τῶν φιλανθρώπων αὐτοῦ προσπαθειῶν, αἱ ὁποῖαι καὶ ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐχλευάζοντο, ἔκλεισε τελευταῖον τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἵνα μὴ βλέπῃ, ἔβυσε τὰ ὦτα του ἵνα μὴ ἀκούῃ, καὶ ἀπεμακρύνθη βαρύθυμος τῆς στυγνῆς ἐκείνης σκηνῆς, εἰς ἣν οἱ Ἕλληνες, καὶ κατ' ἐξοχὴν οἱ Ἀθванόφωνοι καὶ Ἀθванικῆς καταγωγῆς Ντρέδες, διεδραμάτισαν πρόσωπον ἀνθρωπομόρφων θηρίων καὶ τίγρεων.

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

Σ. Ν. ΚΑΡΑΒΙΤΗΣ.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΕΡΙ ΓΛΩΣΣΗΣ

Αἱ γλῶσσαι δὲν δημιουργοῦνται ἐκ συνθήκης ἢ διὰ τέχνης ἀνθρωπίνης. Ἡ γλῶσσα ἔθνους τινὸς εἶνε σύνολόν τι ὀργανικόν, τὸ ὁποῖον ζῇ, ἀναπτύσσεται καὶ ἀποθνήσκει, ὅπως ἐν ὄν ζωντανόν. Ἡ γλῶσσα λαοῦ τινος εἶνε, οὕτως εἰπεῖν, αὐτὴ ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ τούτου, γινομένη ὁρατὴ καὶ αἰσθητὴ. Ἐν αὐτῇ ἐκδηλοῦται ὁ χαρακτήρ του, ἡ ιδιουσυχρασία του, ὁ ἴδιος αὐτοῦ τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τοῦ αἰσθάνεσθαι, ἡ ιδιοῤῥυθμία του ἐν συνόλῳ. Ἡ γλῶσσα οὐδέποτε μένει στάσιμος, ἀλλὰ ζῇ ἐξ αὐτῆς τῆς ζωῆς τοῦ ἔθνους. Εἰς ἕκαστον ἔθνος ἀναδεικνύονται μεγάλοι συγγραφεῖς ἐκεῖνοι ὅσοι ἤντησαν ἐκ τοῦ θησαυροῦ τοῦ λαοῦ, ἐκεῖνοι διὰ τοῦ στόματος τῶν ὁποίων φαίνεται ὡς νὰ ὠμίλησεν αὐτὸς ὁ λαός. Ἐκαστον ἔθνος σκέπτεται ὅπως λαλεῖ, καὶ λαλεῖ ὅπως σκέπτεται. Ὅλοι αἱ μορφαί, ὅλοι οἱ ιδιωτισμοὶ γλώσσης τινὸς ἔχουσι τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεώς των ἐν αὐτῇ τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων, τῶν διαπλάσαντων αὐτὴν ὀλίγον κατ' ὀλίγον δι' ἐπιδράσεως μακρᾶς, καὶ, ὡς εἰπεῖν, ἀσυνειδήτου, καὶ διὰ τοῦτο ὅλοι αἱ μορφαὶ αὗται εἶνε πολύτιμοι. Τὸ ν' ἀξιῶμεν δὲ νὰ μεταρρυθμίσωμεν γλῶσσαν τινα, ὅπως μεταρρυθμίζομεν ἐν νομοθέτημα, τοῦτο εἶνε ἐπιχειρήσις γελοία. Μεταβάλλοντες τοὺς ιδιωτισμοὺς γλώσσης τινὸς, μεταβάλλομεν συνάμα τὴν ἰδιόζουσαν αὐτῇ φυσιογνωμίαν, καὶ τὴν παραμορφοῦμεν νομίζοντες ὅτι καθωραϊζομεν αὐτήν.

(Herder)

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ

Περὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ βίου.

Ἡ σύνεσις, ἡ ἀποφασιστικότης καὶ ἡ εὐστάθεια, αἵτινες δέον νὰ καθοδηγῶσι πᾶσάν σου πράξιν, πρέπει ὡσαύτως νὰ προϊστανται καὶ ἐν τῇ διευθύνσει τοῦ ὅλου βίου σου. Ὁ ἔχων κεκανονισμένην τὴν ὁδόν, κεχαχαγμένον τὸ στάδιόν του, ὠρισμένον σκοπὸν, ὁμοιάζει πρὸς τὸν ναυτικὸν τὸν ἔχοντα πηδάλιον, χρησιμοποιεῖ τοὺς ἀνέμους ὑπὲρ αὐτοῦ, ὑποτάσσει τὰ πάντα εἰς τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς ἀνάγκας του· ὁ μὴ ἔχων ταῦτα ἄγεται καὶ φέρεται ὑπὸ τῶν περιστάσεων. Οὐδαμῷ διευθυνόμενος δὲν προχωρεῖ οὐδαμῶς. Μέγα προσὸν ἀποτελεῖ ὁ καθορισμὸς τοῦ σκοποῦ τῶν ἐνεργειῶν σου, ἡ ἔγκαιρος ἐκτίμησις τῶν δυνάμεών σου, ἡ καταμέτρησις τοῦ κύκλου ἐν ᾧ δύνανται αὗται ἐπ' ἀγαθῷ νὰ ἀναπτυχθῶσιν καὶ ὁ στενὸς ἐντὸς